

Микола Кордон

Скільки коштуватиме Україні входження до НАТО?

У квітні 2008 року на Бухарестському саміті НАТО членами цієї організації стали Хорватія та Албанія. Бухарестський саміт висловився за підтримку євроатлантичних прагнень України і Грузії, заявивши, що ці країни стануть членами НАТО. Дев'ять нових країн-членів НАТО та Македонія були учасниками програми НАТО "План дій щодо членства" (ПДЧ). Вона була впроваджена у квітні 1999-року на Вашингтонському саміті Альянсу. Її мета — надання допомоги заінтересованим країнам-партнерам щодо їхньої підготовки до можливого вступу до Організації Північноатлантичного договору.

Питання про приєднання України до Плану дій щодо членства в НАТО відкладено до грудня 2008 року. Говорячи про це приєднання, президент України Віктор Ющенко в посланні до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України відзначив: "цей процес — неминучий, цей крок — досяжний, його природа — практична, він принесе вигоду не лише Україні, а й усій Європі." [1].

Для будь-якої країни членство в НАТО, як і в інших міжнародних організаціях, потребує певних фінансових витрат. Якихось вступних внесків при набутті членства не існує. Але є інша норма. Для підтримки в належному стані своїх національних збройних сил країни-члени НАТО повинні виділяти до двох відсотків свого валового внутрішнього продукту.

Щодо європейських членів Альянсу, то їхні витрати на оборону в 1980—1984 роках становили 3,5% валового внутрішнього продукту, у 1985—1989 роках — 3,2, у 1990—1994 роках — 2,6, у 1995—1999 роках — 2,2, у 2000—2006 роках — 1,9%. Слід відзначити Великобританію, яка на воєнні цілі витрачає 2,5% валового внутрішнього продукту. Серед країн-членів НАТО найбільші воєнні витрати мають США. На оборону вони спрямовують 3,7% валового внутрішнього продукту [2], який наближається до 9 трлн доларів [3]. Тему у 2006 р. оборонні витрати США становили 490 млрд. доларів, а європейських членів Альянсу —

243 млрд. [4]. До заощадження коштів не ведуть нейтралітет і позаблоковість. Нейтральний статус для будь-якої країни дорожчий, ніж участь у структурах, які сприяють міжнародному миру та безпеці. Для прикладу можна порівняти оборонні витрати нейтральної Швеції і члена НАТО — Угорщини, чисельність населення яких приблизно однакова. Швеція інвестує у свою безпеку 5,358 млрд. доларів, а Угорщина — лише 781 млн. доларів [5]. Показовими є оборонні витрати Туркменістану, який не входить до жодних оборонних союзів і з 1995 року оголосив про свій постійний нейтралітет. У 2000—2005 роках його витрати на оборону становили 4—4,5% валового внутрішнього продукту. Значними є оборонні бюджети інших країн, які самостійно забезпечують власну оборону. Наприклад, військові витрати Сирії у 2004 році становили 5,9% валового внутрішнього продукту, Ірану — 4,9%, Пакистану — 3,3%, Індії — 2,5% [6].

Україна щорічно витрачає на свої оборонні потреби 1,3—1,4% валового внутрішнього продукту. Це явно недостатньо. За рівнем забезпечення одного військовослужбовця Україна посідає місце лише в Другій сотні армій країн світу. Оборонні бюджети України 2000—2004 років не були бюджетами розвитку. Переважна частина їх спрямовувалася на утримання особового складу армії. Надалі планується подолати критичну межу видатків на утримання особового складу, збільшити видатки на підготовку військ та розвиток озброєнь і військової техніки, а в 2011 році завершити перехід до раціональної структури оборонного бюджету України. Сучасні операції виграють інтелектуали, оснащені новітніми системами зв'язку, управління військами і вогнем, могутньою високоточною зброєю.

Для модернізації Збройних Сил України в Державному бюджеті з кожним роком виділяється все більше коштів. Так, з початку 2008 року вперше за роки існування Збройних Сил України прийнято на озброєння автомобілі вітчизняного виробництва КрАЗ. Проводиться робота щодо закупівлі танків "Булат", розроблення нового танка "Оплот", корабля класу "Корвет", модернізації літаків, створення військово-транспортного літака АН-70, багатофункціонального ракетного комплексу [7].

Розроблено програму значного скорочення української армії. Часи великих масових армій відходять у минуле. Республіка Польща завдяки вдалому використанню регіональних і глобальних систем безпеки, насамперед НАТО, має п'яти-десятитисячну армію [8].

Зважаючи на значні проблеми української армії (практично всі існуючі системи озброєнь — радянського виробництва), фінансові витрати на цілі оборони в 2% валового внутрішнього продукту не тільки прийнятні, але й необхідні. До того ж для досягнення цього критерію надається перехідний період. У разі вступу до НАТО гроші з державного бюджету використовуватимуться лише на військово-технічну модернізацію і переоснащення Збройних Сил новітніми і перспективними зразками озброєнь, якісне оновлення армії. Значну частину коштів буде направлено на створення нормальних умов служби і життя військовослужбовців та їх сімей.

Ще певну суму — 40—50 млн. доларів Україна сплачуватиме на утримання штаб-квартири НАТО [9]. Такі витрати виділяються з бюджетних коштів. Вони виділяються на забезпечення членства України в міжнародних організаціях — ООН, ОБСЄ, ЄС, ЮНЕСКО, Червоного Хреста. За підрахунками фахівців, членство в Альянсі коштуватиме кожному українцеві не більше ніж 5 грн. на рік. Обсяг коштів, що їх сплачуватиме Україна, залежатиме від того, якого вона досягне економічного рівня і в яких саме програмах братиме участь.

Членство країни в Організації Північноатлантичного договору передбачає щорічну сплату внесків до цивільного та військового бюджетів Альянсу, а також до бюджету програми інвестицій у безпеку НАТО. Обсяг спільних бюджетів НАТО сягає близько 1,5 млрд. доларів на рік [10].

Внески до цивільного бюджету НАТО роблять всі без винятку країни-члени. Кожна країна-член НАТО утримує власним коштом дипломатичне та військове представництво в штаб-квартирі НАТО. З державних бюджетів країн покриваються також витрати на утримання різноманітних національних делегацій і військових місій.

По іншому формується військовий бюджет НАТО. Він складається з двох частин — загального військового бюджету та бюджету сил раннього повітряного попередження. Внески до них роблять лише ті країни-члени, які беруть участь у відповідних військових програмах. З військового бюджету здійснюються витрати на проведення деяких операцій з підтримання миру та їхнє матеріально-технічне забезпечення. Утримання ж особового складу військ забезпечується країнами-членами Альянсу. Внески до програми інвестицій у безпеку НАТО здійснюють усі країни, за винятком Ісландії.

Внески до трьох вищезгаданих бюджетів для кожної держави не перевищують 0,5—1 % її загальних витрат на оборону. Найпотужнішими в економічному відношенні в Європі, з високим валовим внутрішнім продуктом є Великобританія, Франція та Німеччина. Вони мають значні оборонні видатки і щорічно сплачують до бюджету НАТО в середньому близько 200 млн. доларів. Сукупний внесок Польщі до бюджетів НАТО у 2001 році становив близько 26 млн. доларів. Внесок Чехії до бюджету НАТО становить близько 16 млн. доларів.

Разом з тим частина витрат з бюджету НАТО спрямовується на модернізацію збройних сил країн-членів. Якщо йдеться про нових членів НАТО, то часто Ця допомога більша, ніж їхні власні внески до спільного бюджету. 300 млн. доларів на розвиток власної безпекової інфраструктури вже отримала від Альянсу Польща [11]. 120 млн. доларів інвестицій в інфраструктуру отримала Чехія [12]. Це сприяє розвитку економіки, збільшенню обсягів виробництва, створенню додаткових робочих місць, підвищенню зарплат.

Жодна з країн-членів НАТО за майже шестидесятилітню історію Північноатлантичного альянсу не вийшла з цієї організації. Навпаки, вступати туди хочуть все нові країни. Нині це — Македонія, Грузія, Молдова. Інтеграційний досвід країн Центральної та Східної Європи, зростання добробуту їх громадян переконливо свідчать, що місце України має бути в об'єднаній Європі. Успішність реалізації євроатлантичного курсу України прискорить її перетворення на сучасну європейську державу, стане доленосним для нинішніх і наступних поколінь.